

רעננה: עיר שהיא קהילה

נורית דנינו*

"רעננה עיר קהילתית הרואה את האדם במרכז" (מתוך חזון העיר)

העיר רעננה, ומכאן גם מינהל החינוך, פועלים מתוך תפיסה קהילתית ומחויבות לאוכלוסיית העיר על כל גווניה. כ-30% מתלמידי רעננה מגדירים עצמם דתיים, והעיר מתגאה בסובלנות ההדדית ובאווירה הפתוחה והמקבלת שיש בה.

מינהל החינוך רואה עצמו אמון על טיפוח של תחושת הקהילתיות, הסולידריות והשותפות בין בתי הספר מהמגזר הממלכתי-דתי והממלכתי. למן שנת 2012 מערכת החינוך של העיר פועלת כ"עיר בניסוי" (הראשונה בארץ) לפיתוח מודל חינוכי שמבוסס על מנהיגות אותנטית ופועל לאורם של שלושה ערכים: דיאלוג, מימוש עצמי ואחריות לזולת במרחב המשותף. ערכים אלו גובשו בשיח משותף של כלל מנהלי בתי הספר בעיר מכל גווי הקשת, והם מבטיחים התנהלות עירונית משתפת, שמכבדת את ייחודיותו של כל אחד ואחד ומקומו במרחב הציבורי, ופועלת ליצירת שותפויות שמבוססות על אמון הדדי.

דוגמאות לפעילויות עירוניות של שותפויות בין בתי ספר

1. **פעילות משותפת לבתי ספר ממלכתיים וממלכתיים-דתיים ברעננה**
לכל אחד מבתי הספר הממלכתיים-דתיים תכנית של שיתוף פעולה עם בית ספר ממלכתי. לדוגמה:

- בתי הספר היסודיים פעמונים (ממלכתי), ביל"ו (ממלכתי-דתי) ותל"י (תגבור לימודי יהדות) מקיימים פגישות לימוד משותפות לתלמידי כיתות ו' שנקראות "פרשצוותא". השיח מתנהל בהנחיית תלמידי בית הספר היהודי הפלורליסטי העל-יסודי "מיתרים".
- בתי הספר היסודיים הדר (ממלכתי) ויבנה (ממלכתי-דתי) בנו תכנית משותפת ושמה "בוחרים ללמוד יחד", שבמסגרתה תלמידי כיתות ד' לומדים יחד במקומות בקהילה לפי בחירתם.
- התיכון מור מטרו-ווסט (ממלכתי) מקיים מפגשים עם התיכון לבנות אמי"ת רננים ועם ישיבת בני עקיבא ומפעיל תכנית מוסיקלית ייחודית לתלמידים שלומדים בבית ספר ממלכתי וממלכתי-דתי כאחד.

2. **שותפויות עם בתי הספר מחוץ לרעננה**

מתוך תפיסת שייכות רחבה למדינה ורצון לקדם אחריות חברתית וסולידריות אזרחית, פועלות כמה תכניות בין בתי ספר בעיר לכאלה שמחוצה לה:

- תכנות בקוד פתוח בחברת ההיי-טק "רד האט" בהשתתפות תלמידים מחטיבת הביניים יונתן ברעננה ותלמידים מחטיבת הביניים א' בטירה.
- תכנית "פנים אל פנים" של סיורים משותפים לילדי רעננה, אופקים והמועצה האזורית מרחבים.

* נורית דנינו, מנהלת מחלקת חינוך בעיריית רעננה

- תכנית שמבוססת על שותפות ומפגשים קבועים בין בתי הספר היסודיים שקד ברעננה ואלמאג'ד בטירה. במסגרת זו פועלת מקהלה משותפת ומתקיימים מפגשי מורים והורים.

3. תכניות לשותפות עם אוכלוסיות בעלות צרכים מיוחדים

- בעיר פועל בית ספר אג"ם לילדים בעלי עיכוב שכלי התפתחותי בינוני- קשה. שני בתי ספר יסודיים, שלוש חטיבות ביניים ותלמידי תיכון פועלים בתכניות משותפות עם בית הספר.
- תלמידים מבית הספר של בית איזי שפירא - לילדים בעלי צרכים מיוחדים ולקויות התפתחותיות - משולבים דרך קבע בבתי ספר ובגנים בעיר יום בשבוע ואף יותר.

4. תכניות לקליטת עלייה ויצירת שותפות בין עולים לוותיקים

- רעננה, עיר קולטת עלייה, פיתחה במערכת החינוך מודל ייחודי של בתי ספר המתמחים בקליטת עלייה ומעניקים מענים רב-תרבותיים לכל באי בית הספר.

5. שותפות באירועים עירוניים

- מינהל החינוך היה שותף בייזום, בתכנון, בהפקה ובהנחיה של אירוע קהילתי ייחודי - "קולות וגוונים במרחב" – בהשתתפות כל גווני הקשת היהודית בעיר: אורתודוקסים, רפורמים, קונסרבטיבים, מסורתיים וחילוניים.

אסטרטגית חינוך לחיים בחברה משותפת: מקומיות, גלובליות

ושותפות במאה ה-21

”מנטיקתנא- منطقتنا- האזור שלנו”

יעל מעין*

רציונל

האסטרטגיה לחיים בחברה משותפת מציגה תפיסה חדשה לתכנית שמטרתה לחנך אנשים צעירים ליצור ולקדם חברה משותפת באזור מחיה משותף, והיא מבוססת על שילוב בין פרקטיקה למחקר. האסטרטגיה מבוססת על שותפות בין קהילות שגבעת חביבה - הפועלת בין מועצות שכנות - מובילה במטרה לקדם שותפויות בנות קיימא בין מועצות וקהילות על ידי יצירת קשרים ממוסדים מלמעלה למטה (top-down) בין בתי ספר. התכנית מבוססת על תמיכה מנהיגותית של ראשי המועצות, עשייה של קבוצות אינטרס משותפות ועבודה בין-משרדית במועצות שכנות. את התכנית יש להבין אפוא כחלק ממהלך שלם. נקודה זו קריטית, שכן ממחקרים ומדוחות עדכניים בתחום החינוך לחברה משותפת עולה שכדי למסד חינוך מסוג זה דרוש גיבוי מוסדי ומנהיגותי שיכול להתמודד עם כוחות סותרים שקיימים בחברה ומקשים על השגתו.

התכנית כוללת למידה מעמיקה של מגוון עולמות תוכן חינוכיים: חינוך לחשיבה בין-תרבותית, אזרחות השתתפותית (דלברטיבית), צדק סביבתי, מקומיות וחינוך לחשיבה ולמעורבות גלובלית. כל אלה מטרתם לסייע לפיתוח חשיבה מקומית והוויה של עבודה בין בתי ספר באותו אזור מתוך הרחבה והדגשה של האזורים המשותפת והמשותפת כמושג מארגן. בהיבט זה האלמנטים החשובים הם: יצירת יחסי עבודה קבועים בין בתי הספר, למידה משותפת של נושאים מרכזיים בתכנית הלימודים, רב-גילאיות, שיתוף תלמידים רבים ובניית מודלים של עבודה - על ידי צוותי החינוך - שמותאמים לכל בית ספר.

בישראל ובעולם יש יוזמות מגוונות שמטרתן לחזק בקרב התלמידים את מקומם של ערכים כגון שותפות, אמפתיה, הכרה ודמוקרטיה. ייחודה של תכנית זו בשילוב בין כמה עולמות תוכן יעילים, ברב-גילאיות, בהתוויה של אופן עבודה בר קיימא ובהסתמכות ניכרת על תכניות הלימוד של בית הספר וניצול המשאבים הקיימים.

שאלות לדיון

- בין מציאות לדמיון: האם אפשר ליצור חוויה של אזור משותף?
- האם האזורים מתמודדת עם סוגיות שקשורות ליחסים טוב מהלאומיות?
- אילו שיתופי פעולה אפשר לפתח ברמה האזורית בין רשויות מקומיות ובתוך ערים?

* יעל מעין, גבעת חביבה.

כיווני פעולה

- **תכנית גאוגרפיה**. תכנית שמתייחסת לסוגיות אנושיות וחברתיות, לידע על האזור המשותף ולשאר יחידות תוכן ודילמה שקשורות אליו.
- **מטלה משותפת באזרחות**. מטלה משותפת באזרחות שעושים תלמידים משני בתי ספר מתוך דיון ועיסוק במרחב ציבורי משותף.
- **שיתופי פעולה בין רשויות מקומיות ממגזרים שונים**. קשרים בין מחלקות חינוך, בתי ספר ומנהלי בתי ספר.